

/// **FREDRIK BACKMAN: AZ EMBER, AKIT OVÉNAK HÍVNAK**

Jób a lakóparkban

/// **SEPSI LÁSZLÓ**

A ZORD KÜLSŐ MÖGÖTT NEM MINDIG DOBOG ÉRZŐ SZÍV.

Egy házsártos, folyton okvetetlenkedő vénember kiváltképp hálás irodalmi alapanyag. A hétköznapi fikció képében lehetőséget adnak arra, hogy végre büntetlenül kinevethessük a fontoskodó szabálykövetést, bátrabb szerzők pedig még arra is vállalkozhatnak, hogy egyre árnyaltabb karakterábrázolással mutassák be a tüskés felszín alatt megbúvó, szeretetreméltó nagyapót. A nehéz természetű alakokra épülő humoros irodalom tehát egyszerre ördögűzés és domesztikáció: viccet csinál az ismerős helyzetekből, melyek élesben leginkább csak kellemetlenek, miközben leplezetlen pedagógia céllal arra biztat, hogy nézzünk a mindenkori másik ember irritáló tettei mögé. Az eddigi életművét idegesítő csodabogarak szentimentális portréira felhúzó Fredrik Backman a világsikert is meghozó első könyvében nem próbálja különösebben meghaladni ezt a formulát, *Az ember, akit Ovénak hívtak* olyan, mint egy idősebb karakterszínésznek precízen összekalapált jutalomjáték, ami tökéletes háttérzaj bármely tévé előtt töltött családi ünnephez, ám a figyelemreméltó technikai profizmus mögött nehezen lelünk eredeti gondolatot.

A címszereplő Ove a gyásztól megkeseredett – bár a párhuzamos múltbeli cselekményszál alapján kamaszkorától kezdve zárkózott és szabálykövető – özvegy, aki a helyi lakóközösség ostaraként igyekszik regulázni polgártársainak kihágásait, kivéve, amikor épp saját öngyilkosságán dolgozik. Backman a regény nyelvét és a szüzsé felépítését is Ove robotikus személyiségéhez igazítja, az azonos szerkezetre épülő mondatok és az egy rugóra járó szituációk ideig-óráig fenntartják

az ismétlődésből fakadó humorfaktort, majd óhatatlanul belefulladnak a repetícióba. Ove rendszerint összetűzésbe kerül a környék valamely lakosával, majd mielőtt a helyzet végképp elmérgesedne, felesége vagy apja emlékének hatására morálisan helyes döntést hoz. Míg a regény első fele ilyesfajta hétköznapi konfliktusok sorozatából áll össze – amit meghiúsult öngyilkossági kísérletek és a karakter tragédiáját árnyaló flashbackek szakítanak meg –, a történet második fele már jóval célirányosabb dramaturgia szerint halad, és életképek egymásutánja helyett olyan ellenséget állít szembe Ovével és újdonsült barátaival, akinek legyőzése egyúttal a morc mizantrópot is mennybe meneszti.

Backman regénye óda az emberarcú házmester-mentalitáshoz, ahol a vétkesek beáruulása a törvény képviselőinek már vállalhatatlan magatartás, viszont a vélt vagy valós sérelmek egy bizonyos ponton túl akár önbíráskodással is megtorolhatóak. Ove – és a regényben felbukkanó néhány más férfitársa, konkurens szomszédától szótlan apósig – a maskulinitás egy tradicionálisnak tekintett formájának megtestesítői. Ők azok a férfiak, akik szavak helyett bölintásokkal fejezik ki véleményüket, a matematika kivételével ódzkodnak mindentől, ami nem kézzelfogható (Shakespeare tolmácsolása a családban a feleség feladata), a patriotizmus márkahűségben (csak a Saab!), az emberi kapcsolatok pedig szívességből elvégzett barkácsmunkákban

és ház körüli javításokban fejeződnék ki. Annak érdekében, hogy mindezek ellenére feltárulhassanak Ove belső értékei a szabálykövetésből növesztett páncél mögött, Backman nem pusztán személyes tragédiák tömegével bombázza meg főhősét (leégett háztól elvesztett gyermekig), de két olyan karaktertípust is szembeállít vele, akik ellenpontozhatják a figura negatív jellemvonásait. Míg Tom, a tolvaj mellett Ove erkölcsi tartása válik figyelemreméltóvá, a végül főellenségé emelt fehérgalléros hivatalnokok a szabálykövetés olyan embertelen verzióját képviselik, amely ellenében a címszereplő elvei és hákljai mégis erényként domborodhatnak ki. Az előítéleteihez, az írott és íratlan törvényekhez és egyéb rigolyáihoz a legszélsőségesebb körülmények közt is ragaszkodó Ove élettörténete így egy szekularizált Jób-sztorivá válik, akinek az Úr szeretete helyett saját, szigorúan konzervatív nézőpontjáért kell nap mint nap megküzdenie az egyre szabályozatlanabb külvilággal szemben. Fredrik Backman regényében a következetesség elnyeri méltó jutalmát – ha máshogy nem, hát családpótlék barátok képében –, de ez a példabeszéd

egyedülutas kikapcsolódásnak túlméretezett, kifinomult karakterrajznak pedig túl sekély.

„Nem bővelkedik pikáns kalandokban”

(Zozan Akgün és Rolf Lassgård)

ANIMUS KIADÓ, 2014.

